

Biblioterapie: věda nebo umění?

Bibliopsychologie

- pedagogika, psychologie, knihovnictví
- zkoumá vliv četby na duševní život člověka
- autor – kniha – čtenář
- N.A. Rubakin

Funkce knihy a působení četby

- **Instrumentální účinky** – četba je zdrojem informací, které jedinec využívá v praktickém životě k řešení vlastních životních problémů, konkrétních situací i úkolů
- **Prestižní účinky** – zde vystupuje čtenář jako člen určité sociálně psychologické skupiny a na základě tohoto faktu vyhledává i literaturu specifického druhu

Funkce knihy a působení četby

- **Potvrzovací účinky** – čtenář skrze literaturu a její četbu hledá odpovědi na své otázky, ale především i potvrzení svých názorů a stanovisek, která zastává
- **Estetické účinky** – četba přináší obohacení estetické zkušenosti čtenáře

Funkce knihy a působení četby

- **Rekreační účinky** – zde vystupuje četba jako prostředek trávení volného času, odpočinku, prostředek k relaxaci apod.
- **Psychoterapeutické účinky** – čtenář v intenzivní četbě hledá únik ze složité situace a zároveň i z reality

Funkce knihy a působení četby

- **Výchovná funkce** - čtenář v knize nenachází jen informace jako zdroj poučení, ale setkává se s celou řadou líčených situací, jež mohou být čtenářem využitelné jako modelové situace
- **Funkce "zrcadla"** - Čtenář se v knize nejenom seznamuje s různými situacemi, postoji a názory, ale má možnost se s nimi v průběhu čtení konfrontovat

Funkce knihy a působení četby

- **Kontemplativní funkce** - charakterizuje působení četby, skrze niž nacházíme i sami sebe a smysl své existence
- **Očistná funkce** - tato funkce je dávána do souvislosti s pojmem katarze
  - „totální zasažení“

Rozdíly působení čteny

- **Inter**individuální
- **Intra**individuální

Faktory ovlivňující působení četby

- osobnost čtenáře a jeho aktuální fyzický i psychický stav
- věk, dosažené vzdělání a profese
- jeho životní zkušenosti, zážitky a vzpomínky, motivace k četbě, sociální prostředí v němž se pohybuje a žije
- čtenářské návyky, preference

Biblioterapie - vymezení

- bibliodiagnostika, biblioprofylaxe, biblioporadenství – jen ne **terapie**
- BIBLION + THERAPIA = ?
- Kde a pro koho
- **Historie**
  - 13. stol. př. n. l. - Osymandyova knihovna v Heliopolisu, nad jejímž vchodem byl vytesán nápis "léčebna duší"
  - středověké předčítání evangelií při operacích a pouštění žilou
  - zavádění knihoven a posilování významu četby v zařízeních pro duševně choré v 19. stol.

■ Definice

- *používání vybraných materiálů ke čtení jako léčebných doplňků v medicíně a psychiatrii; poradenství při řešení osobních problémů prostřednictvím řízené četby*
- *program vybrané činnosti využívající tištěné materiály, který je plánován, řízen a kontrolován pod dohledem lékaře v rámci psychiatrické péče, a který využívá, je-li třeba, asistence školeného knihovníka*

■ Tak tedy věda nebo umění ?

Typy biblioterapie

- **Klinická**
- **Diagnostická**
  - „fiction test“
- **Vývojová**
  - „artefiletika – tvůrčí exprese a sebepoznání“
- **Ochranná**

Účely a cíle

- **stimulace, podpora a posilování**
  - aktivní využití pacientova volného času
  - podněcování jeho čtenářských zájmů
  - vzbuzování zájmu o okolní svět
  - podněcování pacienta k aktivitě
  - posilování vůle a chuti k uzdravení
  - umožnění hluboce lidského kontaktu mezi pacientem a lidmi o něj pečujícími

Účely a cíle

- **eliminace negativních vlivů**
  - odpoutávání od přílišného zaujetí nemocí, rozptýlení
  - odstraňování strachu a úzkosti
  - zmenšování pocitu osamělosti a izolace

Účely a cíle

- **terapeutické**
  - katarze
  - pochopení vzniku, příčin i průběhu onemocnění
  - možnost uvědomění, že klient není sám, kdo takový problém řeší
  - řízené odreagování (abreakce)

- **Rozdíl mezi běžným a terapeutickým čtením??**
  - **Katarze, identifikace, vhléd**
  - **Individuální x skupinová**

Seznamy literatury

- F.Engelsman: **Literatura doporučovaná pro různá psychiatrická onemocnění** (in Fugnerová, M. a kol.: *Kniha a nemocný*, SzdN, Praha 1957)
- O.Klímeck: **Knihy doporučené ke čtení na protialkoholním oddělení** (Klímeck, O.: *Zápisky z Apolináře*, 19, 1970)
- J.Křivohlavý: **Doporučená beletrie pro zdravotně postižené; Doporučená beletrie s tematikou osobního vyrovnávání se hrdiny s těžkým zdravotním postižením** (Křivohlavý, J.: *Psychologická rehabilitace zdravotně postižených*. Avicenum, Praha 1985)
- A.Slezáková: **Výběrový seznam literatury pro ženské neurotické oddělení nemocnice** (Slezáková, A.: *Aplikace biblioterapie v psychiatrické praxi. Rigorózní práce*. FF UK – katedra knihovnictví a informačních studií, Praha 1978)
- Šretrová: **Seznam vhodné literatury pro nemocniční zařízení** (Fugnerová, M. a kol.: *Kniha a nemocný*, SzdN, Praha 1957)

Seznamy literatury

- **Varování:** Tento druh četby může vyvolat na povrch nezpracované pocity. Proto se ujistěte, že ve vašem okolí je někdo, kdo vám poskytne emoční podporu než se pustíte do čtení

Malá ukázka

Totožnost

Jiří Žáček

Ten kdosi v tobě, cizí host,
tě křikem budí ze sna,
Tvá kůže je mu těsná.
Den ze dne je tě stále míň.

Ten kdosi v tobě, cizí host,
se beznaději směje,
sám dítě beznaděje.
Jeho dech tebou zachvívá.

Ten kdosi v tobě, cizí host,
v tebe se brzy změní...
Uvidíš, nic to není.
Den ze dne je tě stále víc.

Emily Dickinsonová

Jsem nikdo! Kdo jsi ty?
Tak ty jsi – Nikdo – též?
Takže jsme tedy dva?
Mlč! Než se to rozkřikne –
to víš!

Jak je to nudné – někým
být!
Jak žába – veřejné –
říct svoje jméno – celý máj
– obdivné bažině!